

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่สุดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อันเป็นรากฐานของการพัฒนาทั้งปวง ผู้ได้รับการศึกษาจะเจริญงอกงามในความรู้ ความคิด เกิดสติปัญญา ทั้งมีหลักการปฏิบัติที่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกสถานการณ์ได้เป็นอย่างดีและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุขและไม่เป็นปัญหาต่อสังคม ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (2530 อ้างถึงใน ดวงใจ ตระกูลช่าง 2538: 1) ซึ่งทรงพระราชทานแก่ครูใหญ่และนักเรียน ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ความตอนหนึ่งว่า

“...การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ ค่านิยมและคุณธรรมของบุคคลเพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ เมื่อบ้านเมืองประกอบไปด้วยพลเมืองที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศย่อมจะกระทำได้สะดวกราบรื่น ได้ผลแน่นอน...”

การพัฒนาไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม หรือการศึกษา ก็ตามได้รับการยอมรับว่าหากปราศจากการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือครอบครัวหลาย ๆ ครอบครัว แล้ว กิจกรรมเหล่านั้นมักจะประสบความล้มเหลว ไม่เป็นไปตามเป้าของหน่วยงานที่รับผิดชอบ หรือไม่ต่อเนื่องยั่งยืน การจัดการศึกษาเป็นภารกิจร่วมกันของปวงชนทุกสถาบัน ทุกองค์กร สัมพันธ์ เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน (ลีปนันท เกตุทัต 2539 : 33) ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ในปัจจุบันจึงหันมาให้ความสนใจ และยอมรับแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาทำความเข้าใจเพื่อประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้

ครอบครัวถือเป็นสถาบันทางสังคมแห่งหนึ่งที่เก่าแก่ที่สุด และเป็นรากฐานของระบบสังคมทั้งหลาย มีบทบาทสำคัญในการสร้างคน ให้มีคุณภาพ ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจสติ ปัญญา อารมณ์ และสังคม เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การพัฒนาเด็กที่ดีเริ่มต้นจากในครอบครัว เด็กจะเติบโตมีคุณภาพชีวิตและบุคลิกเช่นไร จะเป็นคนดีมุ่งทำประโยชน์ต่อสังคมหรือด้อยสมรรถภาพ

สร้างปัญหาแก่ตนเองและสังคมส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับสภาพครอบครัว และวิธีการอบรมเลี้ยงดูจากบุคคลในครอบครัวเป็นสำคัญเพราะนอกจากครอบครัวจะถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรมโดยสายเลือดแล้วยังทำหน้าที่ดูแลเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนเติบโตพึ่งตนเองได้ เป็นแบบอย่างที่ดีหล่อหลอมความรู้สึกรู้จักคิด พฤติกรรม ตลอดจนจิตใจสำนึกของความเป็นคนที่สมบูรณ์ ปลูกฝังค่านิยมและถ่ายทอดวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา จริยธรรม การสื่อสารและเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคมไทย ส่งผลให้การทำหน้าที่ของครอบครัวกลุ่มสังคม และสถาบันต่าง ๆ ในสังคมเปลี่ยนแปลงไป รวมถึงระบบความสัมพันธ์ ระหว่าง พ่อ แม่ ลูก ในครอบครัวเดียวกัน บทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ในการพัฒนาสมาชิกที่อ่อนเยาว์ บุตรหลานทั้งในด้านการศึกษา การอบรมทางสังคม และทักษะชีวิตอ่อนแอลง เป็นไปในทางที่มุ่งเน้นการทำมาหารายได้ และการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจแทนแม้ว่าภาพของครอบครัวที่ปรากฏในปัจจุบัน เป็นภาพที่สะท้อนถึงความอ่อนแอแรงลง แต่การทบทวนถึงคุณค่าและบทบาทของครอบครัว ในฐานะเป็นพลังทางยุทธศาสตร์สำคัญต่อการพัฒนามนุษย์และสังคม ยังคงเป็นกระแสหลักและเป็นคำตอบของสังคมมาทุกยุคทุกสมัย รวมทั้งแนวคิดในการพัฒนาและการเสริมพลังให้แก่ครอบครัว จึงเป็นภาระหน้าที่ขององค์กรทุกฝ่ายที่ทำงานทางสังคม ควรนำมาพิจารณาสร้างมาตรการในการผลักดันและส่งเสริมอย่างจริงจัง เพื่อจะระดมศักยภาพ และการมีส่วนร่วมของครอบครัวมาช่วยในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ในสังคมให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมและมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกคนโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของครอบครัว อันได้แก่ พ่อ แม่ และผู้ปกครองในการส่งเสริมการศึกษาของลูก ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าครอบครัวมีบทบาทสำคัญมากในการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาแก่เด็กให้ความรู้ทางวิชาการ วิชาชีพที่เหมาะสมกับเด็กแล้ว การพัฒนาการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องรู้ถึงปัญหาและสาเหตุที่เกิดขึ้นกับนักเรียน เพื่อหาแนวทางป้องกันและแก้ไข และเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น ถ้าครอบครัวประสบความล้มเหลวในการทำหน้าที่ดังกล่าวโรงเรียนก็ไม่อาจทำหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้มีสาระสำคัญที่ให้สิทธิและหน้าที่แก่ครอบครัว ผู้ปกครองมากขึ้นถึงหน้าที่ในการจัดการศึกษาภาคบังคับ และการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่เด็กในครอบครัว (มาตรา 11 และ 12) จนถึงการใช้เป็นองค์ประกอบหนึ่งในคณะกรรมการด้านต่าง ๆ เช่นคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (มาตรา 34 และ 38) ซึ่งจะทำหน้าที่กำกับดูแลและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาตลอดจนยังให้สิทธิแก่บิดามารดา และผู้ปกครอง ในการได้รับสิทธิด้านการสนับสนุนจากรัฐให้มีความรู้ความสามารถในการ

อบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษาแก่บุตรหรือบุคคลที่อยู่ในความดูแล การสนับสนุนด้านเงินอุดหนุนสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการได้รับการลดหย่อน หรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษา (มาตรา 13)

ขณะเดียวกัน ครอบครัวอันหมายถึงกลุ่มบุคคลที่อยู่ร่วมกันโดยการสมรส และมีการตั้งครอบครัวขึ้นโดยความสัมพันธ์ในฐานะของสามีและภรรยา ซึ่งเป็นพ่อและแม่ บุตรชายและหรือบุตรสาว ซึ่ง สุพัตรา สุภาพ (2536: 35) ได้กล่าวไว้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่เล็กและสำคัญที่สุดที่มีความสัมพันธ์และความร่วมมืออย่างใกล้ชิด เป็นสถาบันที่มีความคงทนที่สุด มนุษย์ทุกคนในสังคมต้องอยู่ร่วมกันในสถาบันครอบครัว ดังนั้น ครอบครัวจึงมีคุณค่าในการที่จะเป็นแหล่งผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าให้แก่สังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ ศีลธรรมจรรยา ประสพการณ์ที่มีค่า ตลอดจนขัดเกลา และอบรมปณิธิ ด้วยเหตุดังกล่าวนี พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 จึงได้ระบุถึงสิทธิและการมีส่วนร่วมของครอบครัวว่า ครอบครัวสามารถระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริหารทรัพยากรเงินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความจำเป็นและความเหมาะสม มาตรา 58 (2)

โรงเรียนบางเลนวิทยา เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ซึ่งนักเรียนในโรงเรียนเป็นเด็กวัยรุ่นที่เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ระหว่างความเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่ เป็นช่วงที่ต้องการพัฒนาตนเอง มีความอยากรู้ อยากลอง ในช่วงนี้สภาพร่างกายจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดความสับสน ประกอบกับเป็นช่วงที่เริ่มมีวุฒิภาวะ สามารถรับรู้สภาพปัญหาต่าง ๆ รอบตัว จึงทำให้เกิดความตึงเครียดในด้านต่าง ๆ อย่างมากมาย บิดา มารดา ผู้ปกครองจึงควรเข้าใจถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยรุ่น

การจัดการศึกษาเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันยังไม่สอดคล้องและบรรลุผลของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เท่าที่ควร กรมสามัญศึกษา (2544) พบว่าผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 78.63 เห็นว่านักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 เริ่มมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนมากที่สุด ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 47.01 เห็นว่ามีพฤติกรรมเบี่ยงเบนเรื่องหนีเรียนมากที่สุด ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 64.96 เห็นว่าสาเหตุที่เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนมาจากปัญหาครอบครัวมากที่สุด และผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 61.53 เห็นว่าบุคคลที่จะช่วยเหนี่ยวนำจิตใจเด็กมิให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนดีทีสุดคือ พ่อแม่ ซึ่งสอดคล้องกับสถิติข้อมูลของฝ่ายปกครองโรงเรียนบางเลนวิทยาระหว่างปีการศึกษา 2544-2546 พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมหลายอย่าง เช่น หนีเรียน มาโรงเรียนสาย ทะเลาะวิวาท แต่งกายผิดระเบียบ และจากการที่ผู้วิจัยได้สอบถามครูผู้สอนในรายวิชาต่าง ๆ พบว่ามีปัญหาที่เหมือนกัน เช่น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ คือ ได้รับการเรียนระดับ "0" "ร" "มส" "มผ" ในหลาย

วิชาที่เรียน เข้าห้องเรียนช้า ไม่สนใจเรียน ไม่มีอุปกรณ์เรียน ไม่ส่งการบ้าน ไม่เข้าร่วมกิจกรรมระหว่างเรียน อีกทั้งแสดงท่าทีที่ไม่เหมาะสม การแสดงความรักต่อกันระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงในห้องเรียนพฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนน่าเป็นห่วง

ผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระดับผลการเรียนเฉลี่ยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนบางเลนวิทยา (2546) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ที่ต่ำกว่า 2.00 มี 5 วิชาจากวิชาที่เปิดสอนในหลักสูตรทั้งหมด 10 วิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ศิลปศึกษา และธุรกิจ มีนักเรียนที่เรียนวิชาต่าง ๆ และได้ระดับผลการเรียนต่ำกว่าระดับ 2 ถึงร้อยละ 33.11 ของจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งหมด ในขณะที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ที่ต่ำกว่า 2.00 มี 5 วิชาจากวิชาที่เปิดสอนในหลักสูตรทั้งหมด 11 วิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา และศิลปศึกษา และได้ระดับผลการเรียนต่ำกว่าระดับ 2 ถึงร้อยละ 32.15 ของจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทั้งหมด และพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ที่ต่ำกว่า 2.00 มี 4 วิชาจากวิชาที่เปิดสอนในหลักสูตรทั้งหมด 11 วิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และศิลปศึกษา มีนักเรียนที่เรียนวิชาต่าง ๆ และได้ระดับผลการเรียนต่ำกว่าระดับ 2 ถึงร้อยละ 32.32 ของจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งหมด

เมื่อสรุปข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2-3 จำนวน 764 คน มีระดับผลการเรียนเฉลี่ยไม่ถึง 2 และไม่ผ่านการประเมินผลในหลายรายวิชาถึงจำนวน 374 คน คิดเป็น 49% ของจำนวนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งหมด

จากปัญหาที่กล่าวมาแล้วนี้เป็นปัญหาทางการเรียนที่แสดงให้เห็นในรูปของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อันเป็นตัวบ่งชี้สำคัญที่จะสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนซึ่ง กมล สุดประเสริฐ (2532 : 32) ได้กล่าวไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะสูงหรือต่ำนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ องค์ประกอบด้านตัวนักเรียนและปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เช่น ผู้ปกครอง ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม พฤติกรรมพื้นฐานทางความรู้ สติปัญญาและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน องค์ประกอบด้านคุณภาพการสอน เช่น การชี้แนะให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนการเสริมแรงจากครู การให้ข้อมูลย้อนกลับและการแก้ไขข้อบกพร่อง และการบริหารการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหาร ดังนั้น นอกจากครูและโรงเรียนที่จะต้องให้การดูแลช่วยเหลือแล้ว ผู้ปกครองในฐานะตัวแทนของครอบครัวที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็ควรมีส่วนช่วยแก้ปัญหา

ดังกล่าวได้ โดยปฏิบัติตามบทบาทของพ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง เมื่อครอบครัวมีคุณภาพจะก่อให้เกิดความผูกพัน มีความเห็นอกเห็นใจ เข้าใจซึ่งกันและกัน และมีความเชื่ออาทร ก็จะส่งผลให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามไปด้วย (สมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ม.ป.ป. : 186) ผู้วิจัยในฐานะของครูผู้สอนและครูที่ปรึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนบางเลนวิทยา จังหวัดนครปฐม ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของครอบครัวในการช่วยเหลือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เฉพาะกลุ่มที่มีปัญหาด้านการเรียน เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลและแนวทางในการช่วยเหลือและปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมกรเรียนของนักเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ดีขึ้น และเกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับครอบครัว ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาบทบาทของครอบครัวตามการรับรู้ของพ่อและบุตรในการช่วยเหลือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ
- 2.2 เพื่อศึกษาบทบาทของครอบครัวตามการรับรู้ของแม่และบุตรในการช่วยเหลือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ
- 2.3 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของครอบครัวตามการรับรู้ของพ่อและบุตรกับแม่และบุตรในการช่วยเหลือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาที่ครูที่ปรึกษาจะต้องดูแลและให้ความช่วยเหลือนักเรียนทั้งด้านการเรียน การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร ซึ่งในปัจจุบันสภาพสังคมที่มีความซับซ้อน ส่งผลต่อคนทั้งเชิงบวกและเชิงลบ มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสมที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิต ทำให้ครูต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมไปถึงครอบครัวที่จะต้องมีส่วนร่วมด้วย เนื่องจากบิดามารดาและผู้ปกครองเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อนักเรียนในการช่วยเหลือนักเรียน เพราะบทบาทของพ่อแม่ และผู้ปกครองที่มีต่อนักเรียนนั้นมิได้จำกัดเฉพาะการเลี้ยงดูเท่านั้น บทบาทสำคัญที่พ่อแม่ผู้ปกครองต้องกระทำ คือ ให้การสนับสนุนด้านการเรียนแก่นักเรียนทั้งทางบ้านและในส่วนที่

เกี่ยวข้องกับทางโรงเรียน พ่อแม่จึงเป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อการเรียนของนักเรียน โดยครูและครอบครัวจะต้องร่วมมือกันจัดกิจกรรมทั้งที่โรงเรียนและที่บ้านเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียน โดยนำแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 22-23) ที่กำหนดบทบาทหน้าที่ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครอบครัวไว้ 6 ลักษณะ คือ ความสนใจเอาใจใส่ของผู้ปกครอง การติดต่อสื่อสารในครอบครัว การจัดสภาพแวดล้อมส่งเสริมทางวิชาการ ความกระตือรือร้นของครอบครัว การส่งเสริมการเรียนรู้ และความรับผิดชอบในครอบครัว ซึ่งสามารถนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยครั้งนี้ได้มาปรับให้สอดคล้องกับการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียนเป็น 6 ด้านย่อย (ดูภาพที่ 1.1)

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) "รายงานการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษา" กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบางเลนวิทยา จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2547 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และพ่อแม่ของนักเรียน

4.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนบางเลนวิทยา จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2547 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และพ่อแม่ของนักเรียน จำนวน 53 ครอบครัว ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงตามเงื่อนไขที่กำหนด

4.2 ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

4.2.1 บทบาทครอบครัวในการช่วยเหลือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ตามการรับรู้ของพ่อและบุตร

4.2.2 บทบาทครอบครัวในการช่วยเหลือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ตามการรับรู้ของแม่และบุตร

5. ข้อจำกัดของการวิจัย

พ่อแม่และบุตรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ มีเฉพาะระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เท่านั้น เนื่องจากในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ยังไม่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และถือว่าเป็นตัวแทนของประชากรเฉพาะในการวิจัยในเรื่องนี้เท่านั้น

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหรือบุตร หมายถึง นักเรียนเพศชายและหญิง อายุ ระหว่าง 13-16 ปีที่กำลังศึกษาเล่าเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2-3 โรงเรียนบางเลนวิทยา และอาศัยอยู่กับพ่อและหรือแม่ ขณะที่ทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล

6.2 บทบาทของครอบครัวในการช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การปฏิบัติตนของพ่อแม่ในการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน คือ ความสนใจเอาใจใส่การเรียนรู้ การติดต่อสื่อสารในครอบครัว การจัดสภาพแวดล้อมส่งเสริมทางวิชาการ ความกระตือรือร้นของครอบครัวในการแก้ปัญหาการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ และการปลูกฝังความรับผิดชอบในครอบครัว

6.2.1 ความสนใจเอาใจใส่การเรียนรู้ หมายถึง การปฏิบัติตนของพ่อแม่ในการดูแลเอาใจใส่ต่อการศึกษเล่าเรียนของลูก ชี้แนะให้คำปรึกษา เป็นที่พึ่งคอยให้กำลังใจ ดูแลทำการบ้านร่วมกับลูก ตักเตือนกวดขันการเรียนรู้ ติดตามผลการเรียนจากครูผู้สอน

6.2.2 การติดต่อสื่อสารในครอบครัว หมายถึง การปฏิบัติตนของพ่อแม่ในการพูดบอกลูกถึงสิ่งที่ควรปฏิบัติหรือไม่ควรปฏิบัติ ให้ความสนใจกับลูกเมื่อพบว่ามีความเข้าใจไม่ตรงกัน บอกลูกถึงความรู้สึกที่ดีและไม่ดีที่มีต่อกัน คอยตักเตือนลูกให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมาะสม และพูดคุยไต่ถามทุกข์สุขของลูก

6.2.3 การจัดสภาพแวดล้อมส่งเสริมทางวิชาการ หมายถึง การปฏิบัติตนของพ่อแม่ในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการเรียน จัดหาสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ จัดสถานที่สำหรับการเรียนอย่างเป็นสัดส่วน จัดสภาพแวดล้อมให้ไม่มีเสียงรบกวนสมาธิ จัดสภาพแวดล้อมของบ้านให้น่าอยู่

6.2.4 ความกระตือรือร้นของครอบครัวในการแก้ปัญหาการเรียน หมายถึง การปฏิบัติตนของพ่อแม่ในการค้นหาสาเหตุของปัญหาการเรียน วางแผนแก้ปัญหาการเรียนร่วมกับลูก ส่งเสริมให้ลูกเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น ศึกษาข้อมูล ความรู้ในการแก้ปัญหาการเรียนของลูก ติดตามการมาเรียนจากครูผู้สอน

6.2.5 การส่งเสริมการเรียนรู้ หมายถึง การปฏิบัติตนของพ่อแม่ในการส่งเสริมให้ลูกชมรายการที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีนิสัยรักการอ่านจัดหาหรือซื้อหนังสือมาให้อ่าน สนับสนุนให้ลูกเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ประเพณี พาลูกไปแหล่งเรียนรู้

6.2.6 การปลูกฝังความรับผิดชอบในครอบครัว หมายถึง การปฏิบัติตนของพ่อแม่ในการมอบหมายงานบ้านให้ลูกช่วยทำ ให้ลูกร่วมรับรู้สถานการณ์หรือฐานะทางการเงินของครอบครัว ให้ลูกมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อตกลงในครอบครัว ให้ลูกมีอิสระในการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายส่วนตัว ให้ลูกมีส่วนร่วมในงานอาชีพของครอบครัว เช่น ช่วยขายของ เป็นต้น

6.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง ระดับผลการเรียนโดยมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00 ในปีการศึกษา 2547 และไม่ผ่านการประเมินผลมากกว่า 3 วิชา ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตร

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทำให้ทราบบทบาทของครอบครัวตามการรับรู้ของพ่อแม่และบุตรในการช่วยเหลือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งจะสามารถนำข้อค้นพบไปใช้พัฒนาปรับปรุงความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

7.2 สร้างความสัมพันธ์และความร่วมมืออันดีระหว่างโรงเรียนกับครอบครัวในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนและความประพฤติของนักเรียน